

Vandaag overwint het licht het duister

De Amerikaanse president Obama feliciteert iedereen die vanaf vandaag Nowruz viert. Het nieuwjaarsfeest wordt in Iran uitgebreid gevierd en verandert snel.

Door onze correspondent
THOMAS ERDBRINK

TEHERAN, 20 MAART. Vooraan in een kluwen mensen probeert Marjam Mohammadi, een huisvrouw uit Teheran, te onderhandelen over de prijs van een goudvis. „Met het voer erbij gééf ik je 2.000 toman”, zegt ze tegen grijnzende verkoper die een knik geeft naar de tientallen klanten die achter haar staan. Het is 24 uur voordat *Nowruz*, het Iraanse nieuwe jaar, begint en iedereen heeft haast.

„Tijd is kort”, zegt een van de andere klanten. Dat is niet overdreven, vrijwel iedereen in het winkelcentrum moet nog vissen hebben, een van de symbolen van het nieuwe jaar.

Een plasma televisiescherm in een van de marmeren gangen van het winkelcentrum zendt beelden uit van tableaux van pre-islamitische Perzische koningen, naast de vlag van de Islamitische Republiek Iran. Een klok telt af tot het jaar 1388 begint, dat vandaag ingaat.

De koopmanie op het laatste moment laat zien hoe Irans stedelijke karakter steeds meer oude plattelandstradities verdringt. Meer dan 70 procent van de 68 miljoen Iraniërs woont in steden en de rest is daar sterk mee verbonden. Daardoor is de manier waarop tijd en geld worden besteed rondom Nowruz – traditioneel een moment van familiebijeenkomsten en lange voorbereidingen – sterk aan het veranderen.

„Toen ik een kind was haalden we onze goudvis uit de vijver van mijn grootvader”, herinnert Mohammadi zich. Ze houdt een kom met daarin de pas gekochte vis stevig in haar armen. Maar Teheran is gegroeid van een stad met 4 miljoen inwoners in het revolutiejaar 1979, tot een metropolis van meer dan 12 miljoen mensen. Het huis van Mohammadi's grootvader is gesloopt en vervangen door een appartementengebouw. „Niemand heeft vijvers meer”, zegt Mohammadi. „En we hebben ook geen tijd meer om ons zo lang op het nieuwjaar voor te bereiden.”

De vis is een essentieel onderdeel voor haar *sofre-ye haft sin*, een praaltafel met symbolische verwijzingen naar Irans pre-islamitische geloof, het zoroastrisme. Men plaatst bijvoorbeeld een appel, een symbool voor schoonheid en gezondheid, naast de goudvis, het symbool van leven, eieren staan voor vruchtbaarheid en een koran of gedichtboek voor spiritualiteit. Op het moment dat het nieuwe jaar officieel begint – als de zon precies boven de evenaar staat en de lente in het noordelijke halfrond begint – verzamelen families zich rond de tafel.

„Tot een paar jaar geleden verfdede men zijn eigen eieren, en

Twee Iraanse meisjes met hun inkopen voor Nowruz: hyacinten en gerstscheuten. Foto's Newsha Tavakolian

Goudvissen vormen met Nowruz het symbool van het leven.

kweekte eigen bloemen”, zegt een straatverkoper. „Tegenwoordig hebben ze minder tijd, dus verkopen wij ze wat ze nodig hebben.”

Nowruz wordt gevierd in Iran, Afghanistan, Tadzjikistan en vele andere landen. De oorsprong van het feest, dat is gebaseerd op de zonnecalender, komt uit het zoroastrisme, het eerste monotheïstische geloof dat is verspreid

tijdens de hoogtijdagen van het Perzische rijk. Ook al hebben sommige van Irans huidige leiders zich in het verleden verzet tegen de viering, tegenwoordig vinden ook de shi'itische geestelijken dat Nowruz een belangrijk onderdeel van de nationale identiteit is.

Veel families beginnen weken van te voren met voorbereidingen. Een grote voorjaars schoonmaak,

of het 'opschudden van het huis' moet plaatshebben om het nieuwe jaar vers te beginnen. Bloemen worden gekocht om het nieuwe seizoen in te luiden en families schaffen nieuwe kleren aan.

Maar Ali Jamshidi zit dit jaar werkeloos in zijn boetiek met nep-Burberry jurken en haarspelden met imitatie-diamantjes die het woord 'Chanel' spellen. Normaal

draaide hij de maand voor Nowruz de grootste omzet, maar sinds een paar jaar verkoopt hij steeds minder nieuwjaarskleren.

„Vroeger kochten de mensen alleen maar nieuwe kleren op nieuwjaar. Nu kopen ze het hele jaar door”, legt hij uit. „Ze hebben veel meer geld dan vroeger.”

Volgens Nasser Fakouhi, een hoogleraar sociale antropologie aan de universiteit van Teheran, ligt het aan het feit dat Iran in een paar decennia is verstedelijkt. Hij wijst op zijn woonkamer om aan te geven wat daarvan de gevolgen zijn. „Deze kamer is maar 50 vierkante meter. Hoe kan ik hier 30 gasten ontvangen?”, vraagt hij. Grote families woonden vroeger in grote huizen, allemaal bij elkaar, maar in de stad zijn grote huizen onbetaalbaar. „Vroeger noemden we appartementen 'luchtkooien', maar nu wonen we er allemaal in. Dit is maar een van de voorbeelden hoe onze levens radicaal zijn veranderd doordat we allemaal in de stad zijn gaan wonen.”

Hij zegt dat de stad veel meer mogelijkheden geeft op het gebied van werk en diensten, maar dat het eeuwenoude tradities zoals Nowruz verandert. „Tien jaar geleden begonnen mensen hun geld op

meer individuele manieren uit te geven, zoals voor reizen naar het buitenland. Nu betalen ze mensen om hun Nowruz-voorbereidingen te doen. Men houdt minder grote bijeenkomsten en geeft meer geld uit aan zichzelf.” Maar voor diegenen die het kunnen betalen of het ervoor over hebben, is Nowruz nog steeds de tijd om tientallen familieleden over de vloer te hebben.

„Je kan het!”, schreeuwt een oudere man met een grote snor tegen zijn 20-jarige zoon die zich klaar maakt om over drie vuurtjes te springen. Het ritueel markeert de overwinning van licht op duisternis als de winter zijn einde nadert.

Begeleid door een speaker die house en Iraanse popmuziek dreunt, springt Reza snel over de vuurtje. Zijn vriendin bekogelt hem met rotjes en ander vuurwerk, terwijl zijn familieleden klappen op de maat van de beats. Ongeveer 30 mensen, jong en oud, dansen in de woonkamer.

„Nowruz in Iran is iets wat ik nooit zou willen missen”, zegt Ali die niet met zijn achternaam in de krant wil. „Wanneer kan je dansen en lachen met je familie en over vuren springen? Deze traditie zal altijd blijven.”